

**Wyrok Sądu Najwyższego
z dnia 20 grudnia 1937 r.
sygn. akt II C 1562/37**

- 1) Zaliczenie pracownika do pracowników umysłowych może nastąpić wedle jego zajęć, pełnionych w myśl umowy pracy, a wykształcenie zawodowe pracownika może być tylko środkiem pomocniczym przy oznaczeniu charakteru jego pracy, jako umysłowej.**
- 2) Nowe twierdzenie strony, które nie zostało podniesione w postępowaniu przed sądami niższej instancji, nie jest w kasacji dopuszczalne.**
- 3) Składki ubezpieczenia, jakich powód, jako niezgłoszony nie uiścił, ani pozwany ich nie płacił, są wierzytelnością Zakładu Ubezpieczeń, nie zaś pozwanego i nie nadają się do potrącenia w stosunku między powodem, jako wierzycielem odszkodowawczym, a pozwanym jako dłużnikiem.**
- 4) Dochodzenie zwrotu szkody, powstałej z nieubezpieczenia pracownika, można dochodzić przed orzeczeniem instytucji ubezpieczeń społecznych o obowiązku zgłoszenia.**

Sąd Najwyższy w składzie:

Przewodniczący

sędzia Sądu Najwyższego M. Grabowski

sędziowie Sądu Najwyższego

St. Staszewski

dr A. Hołowczak

przy udziale protokolanta aplikanta J. Ossowskiego

na posiedzeniu jawnym dnia 20 grudnia 1937 r.

w sprawie Antoniego Nielipińskiego, powoda

przeciw dr. Adamowi Potockiemu, pozwanemu

o odszkodowanie

po rozpoznaniu skargi kasacyjnej strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 stycznia 1937 r., sygn. akt II CA 645/36,

- 1) skargę kasacyjną oddala,
- 2) zasądza koszty kasacyjne 542 zł od pozwanego dla powoda.

Uzasadnienie

Nie zachodzą zarzucone obie podstawy kasacyjne z art. 426 k.p.c.¹

Ustalono, że powód przyjęty w 1921 r. do pracy u poznanego, jako fachowiec, założył ogród i sąd na miejscu dawnej bażantarni w Tenczynku, że powierzono mu

¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks Postępowania Cywilnego, Dz.U. 1930 nr 83 poz. 651

urządzenie ogrodów w Morawicy i Pisarach, że do powoda należała cała zawodowa administracja tych ogrodów, wyłączonych, jako samoistna jednostka gospodarcza z ogólnego zarządu dóbr pozwanego, że powód sam sprzedawał, nawet wagonami, produkty ogrodowe, inkasował pieniądze, prowadził korespondencję, choćby tylko w sprawie potrzebnych mu nasion, prowadził kasę i księgę kasową, kierował i dozorował pracą podległych mu ogrodników i był za pracę tę odpowiedzialny, że powierzone mu ogrody i sady miały około 50 ha powierzchni, zatem jego tytuł służbowy zarządcy czy zawiadowcy odpowiadał istocie stosunku pracy, w którym powód w zakresie pełnionych funkcji umownych był oficjalistą, pełniącym w gospodarstwie rolnym czynności umysłowe po myśli art. 2 rozporządzenia z dnia 24 listopada 1927 r.² i art. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r.³

Wyrok zaskarżony zaliczył powoda do pracowników umysłowych wedle jego zajęć, pełnionych w myśl umowy pracy, a wykształcenie zawodowe powoda, w wyroku tym powołane, było tylko środkiem pomocniczym przy oznaczeniu charakteru jego pracy, jako umysłowej.

Ustalono, że prace fizyczne w ogrodach, pełnione przez powoda, były raczej pokazem dla personelu ogrodów, jak należy pracować, a jako robota fizyczna nie mogły zresztą przeważać w zajęciach umownych powoda, skoro prowadził on gospodarkę ogrodniczą na przestrzeni około 50 hektarów i odpowiadał za całość tej gospodarki.

Ustalono zresztą, że powodowi powierzono nie tylko sąd w Tenczyнку, jaki wedle własnego planu założył, lecz także ogrody pozwanego w innych miejscowościach, w Morawicy i Pisarach, a szczegól ten sam przez się wyklucza, by umowa służbowa powoda nakładała nań pracę fizyczną w tych wszystkich ogrodach, jako istotne zajęcie umowne.

Pozwany nie twierdził w pierwszej instancji, że także w razie prawidłowego ubezpieczenia wstrzymano by lub zmniejszono rentę starczą, wskutek zarobków powoda po odejściu od pozwanego, ani nawet nie żalił się w tym względzie w apelacji, zatem wyrok zaskarżony nie naruszył art. 408 ust. 1 k.p.c., jeśli szczegółu tego nie rozważył, zaś takie nowe twierdzenie nie jest w kasacji dopuszczalne.

Składki ubezpieczenia, jakich powód, jako niezgłoszony nie uiścił, ani pozwany ich nie płacił, były wierzytelnością Zakładu Ubezpieczeń, nie zaś

² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, Dz.U. 1927 nr 106 poz. 911.

³ Ustawa z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. o ubezpieczeniu pensyjnym, Dz.U. 1921 nr 59 poz. 370.

pozwanego i nie nadają się do potrącenia w stosunku między powodem, jako wierzycielem odszkodowawczym, a pozwanym jako dłużnikiem (§ 1438 k.c.⁴).

Nie ma przepisu ustawy, by zwrotu szkody, powstałej z nieubezpieczenia pracownika, można było dochodzić dopiero po uprzednim orzeczeniu instytucji ubezpieczeń społecznych o obowiązku zgłoszenia. Wywody skargi kasacyjnej są więc i w tym względzie chybione.

Skarga kasacyjna nie określa, jakie dowody pominięto z naruszeniem zasad postępowania, zatem tę podstawę kasacyjną pomija się dla braku należytego uzasadniania.

Skoro więc pozwany nie zgłosił powoda we właściwym czasie, jako pracownika umysłowego, do ubezpieczenia i powód utracił przez to rentę starczą, przyznano powodowi poniesioną stąd szkodę zgodnie z art. 112 rozporządzenia z dnia 24 listopada 1927 r.

Koszty: art. 101-109 k.p.c.

[Przywołane przepisy: art. 101, art. 109, art. 426, art. 427, art. 439 k.p.c., art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, Dz.U. 1927 nr 106 poz. 911, art. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. o ubezpieczeniu pensyjnym, Dz.U. 1921 nr 59 poz. 370, § 1438 k.c. z 1811 r.]

⁴ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie, Justizgesetzsammlung 1811 nr 946. Oficjalny tekst polski: *Powszechna księga ustaw cywilnych dla wszystkich krajów dziedzicznych niemieckich Monarchii Austriackiej*, Wiedeń 1811, cz. I-III.